

Institute for Research
& Planning in Higher Education

Higher Education Letter

Print ISSN: 2008-4617

National Organization
for Educational Testing

Investigation on the Proposal Structure of Design-Based Thesis for Master Degree in Architecture

Arezou Monshizade¹, Seyedeh Mahsa Bagheri²

1. Assistant Professor, Faculty of Architecture & Urban Planning, University of Art, Tehran, Iran; (Corresponding Author),
Email: a.monshizade@art.ac.ir

2. PhD Graduated in Architecture, University of Art, Tehran, Iran. Email: mahsa.bagheri_1989@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article Type: Research Article	Objective: the objective of this paper is to explore the problems of proposal structure of design-based master's thesis in architecture and provide a suggested practical model for architecture students to benefit from writing their proposal to develop a design project. Methods: the research method is a mixed exploratory approach. First, the Delphi method based on semi-structured interviews with the experienced faculty members who are also the members of Graduate Studies Council, as well as interviews with the Master students in architecture in 2020, were used to collect qualitative data to identify factors related to the pathology of the current situation and its improvement. In the next stage, a comparative study was conducted on the experience of 10 universities in designing proposals for the Master of Architecture program, and the results were synthesized from qualitative and quantitative data
Received	
Received in revised form	
Accepted	
Published online	Results: The findings shows a liste of problems related to content/structure, administrave and formal/graphic issues in the current situation from various angles (Master students, faculty and graduate committee members). In the next step, the findings address the extracted common components of proposals in different universities and main priorities such as title, method, innovation aspect, background, questions, and bibliography in the proposal structure. Conclusion: By analyzing the proposal structure based on fundamental questions, this research provides a flexible proposed model based on fundamental research questions such as what, why, how, where (design place), and who (design audience), which includes the main content pillars necessary for research frameworks.

Keywords: Proposal, Master, Architectural Design, Research Design

Cite this article: Monshizade, Arezou; Bagheri, Seyedeh Mahsa (2024). Investigation About the Proposal Structure of Design-Based Thesis for Master Degree in Architecture, *Higher Education Letter*, 17 (67): 48-63 pages.

DOI:10.22034/hel.2024.2014279.1921

© The Author(s).

Publisher: Institute for Research & Planning in Higher Education & National Organization of Educational Testing

بررسی ساختار پیشنهاد (پروپوزال) پایان‌نامه‌های طراحی - محور مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری^۱

آرزو منشی‌زاده^۱، سیده مهسا باقری^۲

۱. استادیار گروه معماری دانشگاه هنر، تهران، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: a.monshizade@art.ac.ir
 ۲. دانش‌آموخته دکتری معماری دانشگاه هنر، تهران، ایران. رایانامه: mahsa.bagheri_1989@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: هدف این مقاله بررسی آسیب‌شناسانه ساختار پیشنهاد پایان‌نامه‌های طراحی-محور مقطع کارشناسی ارشد معماری و در ادامه ارائه مدل پیشنهادی به منظور کاربردی نمودن آن برای دانشجویان معماری است که بتوانند از نگارش پیشنهاد در تدوین پایان‌نامه خود بیشترین بهره را ببرند.
دریافت: اصلاح: پذیرش: انتشار:	روش پژوهش: روش اتخاذشده، آمیخته اکتشافی است. به این ترتیب که ابتدا برای گردآوری داده‌های کیفی به منظور شناسایی عوامل مرتبط با آسیب‌شناسی وضعیت فعلی و بهبود آن از روش دلفی و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با اعضای هیئت‌علمی رشته معماری با تجربه حضور در شورای تحصیلات تکمیلی و همچنین مصاحبه با دانشجویان کارشناسی ارشد معماری در سال ۱۳۹۹ استفاده شده و در مرحله بعد به بررسی تجربه ۱۰ دانشگاه داخلی و خارج از ایران در شیوه تدوین پیشنهاد مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری به روش مطالعه تطبیقی پرداخته شده و از سنتز داده‌های کیفی و کمی نتایج پژوهش ارائه شده است.
	یافته‌ها: در بخش اول، آسیب‌شناسی وضع موجود در فهرستی از مسائل محتوایی/ساختاری، اداری و صوری/گرافیکی از زوایای مختلف (از نگاه دانشجویان کارشناسی ارشد معماری، اعضای هیئت‌علمی و شورای تحصیلات تکمیلی) جمع‌بندی شده است. در بخش بعدی به استخراج مؤلفه‌های مشترک پیشنهادها در دانشگاه‌های مختلف و اولویت‌های اساسی در تنظیم بندهای محتوایی پیشنهادها همچون عنوان، روش، جنبه نوآوری، پیشینه، سؤال (ها) و کتاب‌شناسی در ساختار پیشنهاد پرداخته است.
	نتیجه‌گیری: ضمن تحلیل ساختار پیشنهاد بر اساس سؤالات بنیادین تحقیق، به ارائه یک مدل پیشنهادی منعطف می‌پردازد که مبتنی بر سؤالات بنیادین پژوهش یعنی چستی، چرایی، چگونگی، کجایی (بستر طراحی) و کیستی (مخاطب طراحی) است و اجزای اصلی چارچوب پژوهش یعنی بندهای محتوایی لازم را در بر می‌گیرد.

کلیدواژه‌ها: پروپوزال (پیشنهاد)، کارشناسی ارشد، طراحی معماری، طرح تحقیق

استناد: منشی‌زاده، آرزو؛ باقری، سیده مهسا (۱۴۰۳). بررسی ساختار پیشنهاد (پروپوزال) پایان‌نامه‌های طراحی - محور مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری. نامه آموزش عالی، ۱۷ (۶۷)، ۶۳-۴۸. صفحه. DOI:10.22034/hel.2024.2014279.1921
 ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سازمان سنجش آموزش کشور
 حق مؤلف © نویسندگان.

^۱ این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی مصوب با عنوان تدوین چارچوب پیشنهاد کارشناسی ارشد معماری و شیوه‌نامه اجرایی آن در دانشگاه هنر، دانشکده معماری و شهرسازی توسط نویسنده مسئول با همکاری نویسنده دوم مقاله در سال ۱۳۹۹ و ادامه آن در سال ۱۴۰۲ است.

مقدمه و بیان مسئله

امروزه اصطلاح «پایان‌نامه» در ادبیات دانشگاهی، به نگارش مرحله پایانی مقطع تحصیلی اطلاق می‌شود که برای ارزیابی موفقیت دانشجوی در رشته تحصیلی خود، با موضوع مشخص در قالب پژوهش یا (و) تجربه‌ای عملی ارائه می‌شود.^۱ تهیه پیشنهاد^۲ یا پروپوزال، اولین مرحله ورود به پایان‌نامه تحصیلات تکمیلی، و در واقع قراردادی - از جنس تفاهم - بین دانشجو و دانشگاه است که از طریق آن، دانشجو موضوع پیشنهادی برای پایان‌نامه خود را در چارچوب معینی توجیه و به‌صورت هدفمند تبیین می‌کند. این پیشنهاد - که انتظار می‌رود بر مبنای مطالعات اولیه صورت گیرد - با راهنمایی استاد راهنما تدوین می‌شود و طی مراحل مورد بررسی و در صورت احراز شرایط لازم مورد تصویب قرار می‌گیرد.

به عبارتی پروپوزال یا پیشنهاد را می‌توان سندی مدون دانست که به‌واسطه آن، دانشجو توانایی و صلاحیت خود را برای پرداخت یک موضوع پیشنهادی در پایان‌نامه انتهای تحصیل در مقطع کارشناسی‌ارشد (مورد بررسی این مقاله) نشان می‌دهد و خود آغازی بر مسیر تحقیق به‌منظور طراحی در پایان‌نامه‌های طراحی-مقطع معماری است. این ضرورت باید به‌گونه‌ای برای دانشجو تبیین شود که در کیفیت‌بخشی به تدوین پیشنهاد و به‌تبع آن در تدوین پایان‌نامه که در قالب پروژه طراحی ارائه می‌شود، تأثیرگذار باشد.

امروزه مسائلی مانند روابط استاد و دانشجو، و هر دوی آنها با کارگروه تحصیلات تکمیلی و یا کارگروه‌های با وظایف مشابه، نحوه شروع و تدوین پایان‌نامه و مراحل انجام آن، مشخصات طرح پیشنهادی تحقیق (پروپوزال) و تلاش برای تصویب زودهنگام آن، تنظیم وقت برای اجرای پایان‌نامه، نقش استاد راهنما و داور و مسئولیت‌های آنها و نیز شکل برگزاری جلسه دفاع از پایان‌نامه، کثرت فرم‌ها و اصطلاحات متفاوت در تدوین پایان‌نامه و پروپوزال در تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های مختلف همگی ثمره‌ای جز وجود ابهام در نحوه انجام پایان‌نامه‌ها و تدوین پروپوزال‌ها مقطع کارشناسی‌ارشد نداشته است (صراف‌زاده، ۱۳۹۲؛ فدائی، ۱۳۸۹).

مطالعات اولیه این پژوهش که در قالب طرح پژوهشی دانشگاهی مختص رشته معماری در مقطع کارشناسی‌ارشد دانشگاه هنر انجام شده است، حاکی از عدم رضایت از نحوه نگارش پیشنهادها ارائه‌شده به شورای تحصیلات تکمیلی از منظر اعضای هیئت‌علمی است که به رفت‌وبرگشت‌های متوالی و اصلاحات اساسی پیشنهادها منجر می‌شود. اعلام نظر استادان راهنما و اعضای شورای تحصیلات تکمیلی مبنی بر مغفول ماندن وجه طراحی معماری در پیشنهادها فعلی - که بعضاً برای همه رشته‌های دانشگاه فارغ از تفاوت رشته‌ها تنظیم شده - همچنین نظر دانشجویان مبنی بر ابهام بندهای فعلی نسبت به آنچه در دوره کارشناسی‌ارشد آموزش می‌بینند (همانند درس روش تحقیق)، مشکلات اداری برای تحویل به‌موقع پیشنهاد، مواردی از این دست است.

از آنجاکه انجام پیشنهاد برای دانشجو بیش از آنکه صورت ترجیح داشته باشد حکم تکلیف به خود گرفته است، ضرورت بازنگری در پیشنهادها فعلی و مناسب‌سازی آن برای رشته معماری به‌ویژه برای پایان‌نامه‌های طراحی-مقطع^۳ احساس می‌شود. همچنان که برخی در حوزه آموزش معماری اعتقاد دارند پیشنهاد پایان‌نامه‌های طراحی-مقطع معماری، باید از پایان‌نامه‌های صرفاً پژوهشی که به نوعی به یکسان‌نگری با رشته‌های دیگر دچار شده، متفاوت باشد. هدف این مقاله ضمن آسیب‌شناسی و شناخت موانع، ارائه مدل پیشنهادی به منظور کاربردی کردن پیشنهاد است که انتظار می‌رود ضمن تلطیف شرایط فعلی و همچنین ساختارمندی ذهنی دانشجو در بدو امر او را در مسیری هدایت کند که بتواند بیشترین بهره را در تدوین پایان‌نامه و فهم چارچوب مطالعات خود در راستای طراحی موردنظر ببرد. اهداف دیگر تحقیق، کاهش زمان و بررسی‌های غیرضروری، و نهایتاً تسهیل فرایند ثبت موضوع پیشنهادی و طی مراحل دیگر است.

۱- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه موضوعی تحقیق نشان می‌دهد پژوهش مدونی در زمینه تدوین پیشنهاد مختص رشته معماری انجام نشده است. بررسی سندهای بالادستی و آیین‌نامه‌های وزارت عتف مرتبط با مقطع تحصیلات تکمیلی، نیز نشان می‌دهد تعریف مشخصی از پیشنهاد یا پروپوزال به‌صورت مشخص در مقطع کارشناسی‌ارشد صورت نگرفته و تصمیمات مربوط به چگونگی اجرای مراحل انجام پایان‌نامه‌ها از جمله انتخاب موضوع و به تأیید رساندن آن به دانشگاه‌ها سپرده شده است.^۴ بررسی ساختاری پیشنهادها در دانشگاه‌های مختلف نشان از آن دارد که پیشنهاد رشته معماری

۱. براساس ماده ۲ آیین‌نامه کارشناسی ارشد وزارت علوم و فناوری ایران سه شیوه برای مقطع کارشناسی ارشد در نظر گرفته شده است: ۱- شیوه آموزشی-پژوهشی (مشمول بر واحدهای درسی و

پایان‌نامه)، ۲- شیوه آموزشی (بدون گذراندن پایان‌نامه)، ۳- شیوه پژوهشی (با محوریت پژوهش مشتمل بر واحدهای درسی محدود و الزام به ارائه پایان‌نامه)

۲. واژه‌های دیگری همچون پیشنهادیه، پیشنهادنامه، طرح تحقیق نیز در منابع فارسی به جای پروپوزال به کار رفته است که در متن مقاله مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۳. این مقاله به پایان‌نامه‌های طراحی-مقطع که محصول آن یک پروژه طراحی معماری است می‌پردازد. بدیهی است که پایان‌نامه‌های صرفاً پژوهشی مورد نظر این مقاله نیست.

۴. رج: آیین‌نامه کارشناسی ارشد پیوسته، وزارت عتف مورخ ۱۳۸۸/۱/۱۸ و آیین‌نامه یکپارچه آموزش دوره‌های تحصیلی مورخ ۱۳۹۷/۳/۱

گاهی با رشته‌های دیگر آن دانشگاه مشترک است یا گاهی با کاهش و تعدیل بندها در هر دو نوع پایان‌نامه پژوهشی و طراحی به صورت یکسان دیده شده است. عبدالطیف^۱ و همکاران (۲۰۲۰) پروپوزال‌های مرتبط با معماری را در چند کشور مورد مطالعه قرار داده و به تفاوت پیشنهادها در مدارس آموزش معماری، عدم اجماع درباره اجزای پیشنهاد و فقدان تحقیق عمیق درباره نگارش پروپوزال در حوزه معماری و طراحی اشاره کردند. رحیمی (۲۰۱۵) ده اشتباه بزرگ را در تدوین عمومی پروپوزال، نوشتن بدون مطالعه کافی، عنوان بد، روش‌شناسی سطحی، سندروم کپی پیست، طرح مسئله ضعیف، رعایت نکردن اصول نگارش، ناهماهنگی میان طرح مسئله/ فرضیات/ و پرسش‌های پروپوزال، ارائه ندادن چشم‌انداز روشن از روند پژوهش، تک‌بعدی‌نگری در انتخاب روش تحلیل داده‌ها و نداشتن نوآوری می‌شمارد.

۱-۱ چستی پایان‌نامه

پایان‌نامه یا تز^۲ گزارش مفصلی از یک کار پژوهشی مستقل است که یکی از الزامات تحصیل در دوره کارشناسی ارشد محسوب می‌گردد؛ و باید دارای ویژگی‌ها و مشخصاتی باشد که آن را از نظر استادان راهنما و مشاور و سپس نزد داوران قابل قبول سازد (منصوریان، ۱۳۸۹). عموماً پژوهش پایانی دوره در مقطع دکتری «ساله^۳» و در مقطع کارشناسی ارشد «پایان‌نامه» نامیده می‌شود. پایان‌نامه گزارشی است کامل از فرایند یافتن پاسخ یک پرسش، یا یافتن راه‌حل یک مسئله که محقق، آن را بر عهده گرفته و به پایان رسانده است. مشروط بر اینکه همه مراحل تحقیق را از زمانی که به شکل پرسش یا مسئله بوده است، تا وقتی که به شکل نتایج مدون و مرتب که با تجزیه و تحلیل و اعداد مستدل شده است در برگیرد (نائب‌پور و بربری، ۱۳۸۷، ص ۱۷). پایان‌نامه طبق تعریف وزارت عتف در آیین‌نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته «فعالیت پژوهشی - تحقیقاتی است که در یک زمینه رشته تحصیلی مربوط و تحت راهنمایی استاد راهنما انجام می‌گیرد»^۴.

۱-۲ چستی پیشنهاد

پیشنهاد واژه پیشنهادی فرهنگستان به‌جای پروپوزال^۵ است و در واقع طرح یا پیشنهادی است که به‌صورت مکتوب و مدون در قالبی مشخص به شخص یا اشخاص برای بررسی و پذیرش ارائه می‌شود. در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی، پیشنهاد طرح اولیه پژوهش و در واقع نشان‌دهنده مسیری است که دانشجو در پژوهش می‌خواهد طی کند و تا حدودی پیش‌بینی‌کننده نتایجی است که در پایان پژوهش به دست خواهد آمد. دانشگاه‌های مختلف اصول و شیوه‌نامه و بخش‌های مختلفی به‌منظور تدوین پیشنهاد ارائه کرده‌اند که با وجود تفاوت‌های موجود در جزئیات، در کلیات می‌توان آن را شامل بخش‌های ذیل دانست: شناسایی و بیان مسئله اصلی پژوهش، تدوین هدف‌های اصلی پژوهش، اثبات اصالت موضوع پژوهش، تدوین برنامه زمان‌بندی شده، تدوین پرسش‌ها و فرضیه‌ها، معرفی متغیرهای احتمالی، انتخاب بهترین روش تحقیق، انتخاب رویکرد پژوهش، تدوین تعاریف عملیاتی، و شناسایی وجوه ممتاز پژوهش (منصوریان، ۱۳۸۹). برخی تدوین طرح را برای نگارش ضروری می‌دانند و فوایدی برای آن ذکر می‌کنند که از جمله آن‌ها می‌توان به روشن ساختن گستره کار، نظم بخشیدن به نوشته و آسان کردن زمان‌بندی کار اشاره کرد (حرّی، ۱۳۸۵).

نویسندگان کتاب تحقیق عملی در برنامه‌ریزی و طراحی درباره اهمیت پیشنهاد اشاره می‌کنند که تحقیق، عزیمت فردی یا سیاحت شخصی نیست. در دنیای امروز، محققان، فرایند تحقیق را با تبادل افکار، اهداف، برنامه‌ها و روش‌هایشان برای دیگران آغاز می‌کنند تا خواننده شود، به بحث گذاشته شود و عملی روی آن انجام شود. مکانیسمی که چنین گفتگویی را بتواند محقق کند، پیشنهاد تحقیق است. به عنوان نقطه عزیمت، پیشنهاد از اولین تا آخرین واژه باید ابزاری دقیق باشد (لیدی^۶ و همکاران، ۲۰۱۴، ص ۱۲۱). و سه ویژگی مهم یک پیشنهاد به این ترتیب است: ۱- پیشنهاد، یک نوشته صریح و بی‌پرده است. ۲- پیشنهاد، تولید یا محصول ادبی نیست. ۳- پیشنهاد به وضوح سازمان‌یافته است (همان، ص ۲۳).

¹. Mohamed Abdellatif & al.

^۲. thesis در زبان انگلیسی و thèse در زبان فرانسه

³. Dissertation

^۴. ماده ۲ آیین‌نامه کارشناسی ارشد پیوسته، وزارت عتف مورخ ۱۳۸۸/۱/۱۸

^۵. proposal اسم برگرفته از فعل propose (ترکیب pro + pose به معنی پیش از قرارگیری) است که از قرن هفدهم به معنی پلان یا شمای پیشنهادی به منظور اخذ پذیرش شناخته می‌شود. (www.ethymologyonline.com)

^۶. Paul D. Leedy & al

مکسول^۱ یک جمله کلیدی درباره هدف پروپوزال عنوان می‌کند: «هدف از پروپوزال، توضیح یا توجیه مطالعه پیشنهادی شما به مخاطب غیرمتخصص درباره موضوع شما است». (مکسول، ۲۰۱۳، ص ۱۳۹) و در ادامه توصیه به در اختیار گذاشتن پروپوزال به افرادی غیر از داوران می‌کند که اظهار کنند کجای متن، برایشان ناواضح است.

۳-۱ ضرورت تحقیق در آموزش معماری

فارغ از تعاریف عمومی و دیدگاه‌های مختلفی که درباره پیشنهاد و جزئیات ساختاری آن به صورت عمومی وجود دارد، پرداختن به اصل موضوع یعنی ضرورت و ماهیت تحقیق^۲ در معماری می‌تواند ضرورت و ویژگی‌های پیشنهاد معماری را روشن‌تر کند.

برخی آموزش معماری را مبتنی بر تجربه و تمرین‌های طراحی منحصر به آتلیه‌های طراحی معماری، می‌پندارند و برخی این نگاه را کافی نمی‌دانند و به لزوم پژوهش و برقراری ارتباط میان دیدگاه‌های نظری و تجربی در رشته معماری معتقدند. این موضوع در مقطع تحصیلات تکمیلی و به‌ویژه در مرحله پایانی که دانشجو توانایی خود را برای به انجام رساندن یک پروژه طراحی باید نشان دهد، به صورت پررنگ‌تر ظاهر می‌شود. به نظر می‌رسد وسعت حوزه معماری، رابطه با رشته‌ها و زمینه‌های دیگر از جمله هنر، علوم انسانی، اجتماعی، تخصص‌های فنی... یکی از مهمترین دلایلی است که ضرورت تحقیق را در رشته معماری توجیه می‌کند.^۳

تیل^۴ سه دیدگاه متفاوت معماران درباره ضرورت یا عدم ضرورت پژوهش در معماری را بیان می‌کند که دو مورد آن با موارد ذکر شده مشابهت دارد. گروه سوم اما معماری را شکلی از پژوهش می‌داند که با معیارهای رسمی پژوهش علمی یا پژوهش علوم انسانی تطابق ندارد اما خود معیارهای خاص را معرفی می‌کند. مهم‌تر آنکه هر ساختمان دانشی را توصیف می‌کند که درک و فهم چنین دانشی، تعریفی از پژوهش است (حیدری، ۱۳۹۴، ص ۱۱).

از جمله دلایل دیگر مبنی بر ضرورت تحقیق در معماری، تحولات آموزش معماری است که علیرضا عینی‌فر در مقدمه کتاب روش تحقیق در معماری، به عوامل زمینه‌ساز آن یعنی تغییر آموزش سنتی به دانشگاهی، ورود رایانه به فرایند آموزش طراحی معماری و توسعه دوره‌های عالی آموزشی اشاره کرده است. او همچنین پیوند تحقیق و طراحی را که در قالب سه دسته تنوع گروه‌های ذی‌نفع و مخاطبان معماری، تشخیص نیازها و تبدیل به برنامه معماری و رابطه طراح و کارفرما بررسی کرده، از عوامل زمینه‌ساز فعالیت‌های پژوهشی در رشته معماری می‌داند.

۴-۱ ماهیت تحقیق در معماری

با پذیرش ضرورت تحقیق در حوزه معماری، نوع و ماهیت تحقیق در معماری محل سؤال است. اسنایدر در کتاب تحقیق در معماری، تحقیق را «جستجوی سامان‌یافته با هدف تولید دانش» تعریف کرده است^۵ که در این تعریف، دو عنصر را واجد اهمیت می‌کند. اول، این که جستجو از جهاتی باید سامان‌یافته باشد به عبارتی توجه به اطلاعات خاص، دسته‌بندی، تحلیل و ارائه آن بر اساس تجربه خودآگاه محقق است؛ دوم، این که تولید دانش یکی از ویژگی‌های تحقیق به حساب می‌آید و منحصر به نظریه‌های پایه علمی که برخی تصور می‌کنند نیست (گروت و وانگ^۶، ۱۳۸۸، ص ۷).

حیدری در کتاب درآمدی بر روش تحقیق در معماری، به دو دسته متفاوت برای تحقیق در معماری اشاره می‌کند: اول، پژوهش‌هایی که برای بازیابی و دریافت نکات مستتر در آثار معماری موجود صورت می‌گیرد چنین مواردی به‌قصد ارزشیابی، فهم، واشکافی، توصیف، یا دریافت تغییر در معماری انجام و زمینه‌ای فراهم می‌سازد تا از طریق پیش‌بینی، تأثیر و تعمیم، طراحی‌های معماری آینده ارتقا یابند. دوم، پژوهش‌هایی است که

^۱. Joseph A. Maxwell

^۲. تحقیق معادل واژه research در انگلیسی است که بعضاً در فارسی از واژه پژوهش به جای آن استفاده می‌شود. البته نظراتی مبنی بر تفاوت تحقیق و پژوهش وجود دارد که خارج از بحث مقاله است.

^۳. برخی محققان بر این باورند که پذیرفتن چارچوب‌های تحقیق، شأن معماری را به سطح حرفه‌هایی چون مهندسی یا پزشکی تقلیل می‌دهد ما به این دلیل که هر حرفه‌ای در زمینه‌ای خاص و با پویایی‌ها و محدودیت‌های خود عمل می‌نماید، چنین اعتقادی نداریم... افراد دیگر معتقدند که رشد فزاینده تغییرات فناوری دوران پساصنعتی پایه دانش مورد نیاز معماری را گسترده‌تر کرده است. دلیل ما برای اهمیت تحقیق این است که نسبت فزاینده‌ای از اقدامات حرفه‌ای معماری، شرایطی ناشناخته و فراتر از تخصص یک فرد معمار و متقل افراد حرفه‌ای دارند. (گروت و وانگ، ۱۳۸۸، ص ۷ و ۸)

^۴. Jeremy Thiel

^۵. Snyder, James, Architectural Research, 1984، نک:

^۶. Linda A. Grote & David Wang

پیگیر چگونگی فرایند طراحی معماری اند خواه برای مورد معلوم که قرار است ساخته شود یا برای موردی که در مرحله طراحی باقی می ماند. براین اساس پژوهش را می توان با عنوان «پژوهش برای چگونه طراحی و چگونه برنامه ریزی» اطلاق کرد (حیدری، ۱۳۹۴، ص ۱۲). در واقع تحقیق معماری می تواند با مقاصد مختلف و در شرایط متفاوت انجام شود. گاهی تحقیق با اهداف اولیه دانش پژوهی انجام می شود که حاصل آن به صورت گزارش، مقاله یا رساله تحقیقی منتشر می شود؛ و در موارد دیگر، پژوهش معماری ممکن است به ماهیت فرایند طراحی، مراحل برنامه ریزی، تحلیل مصالح ساختمانی و یا ارزیابی طراحی های اولیه و کلی بپردازد. در چنین مواقعی ماهیت جستجو بیشتر عمل گرا است و ضرورت پاسخ به سؤال هایی که در فرایند تحقیق پیش می آید به معنای اکتشافی بودن جستجو می باشد. تحقیق از این نوع که اهداف و زمان محدود دارد بیشتر در حوزه تدابیر خاص متمرکز می شود و اطلاعات مورد نیاز از طریق مدارک و اسناد، ساختمان ها و دست ساخته ها، یا مشاهده و گفتگو با مردم به دست می آید (گروت و وانگ، ۱۳۸۸، ص ۱۲ و ۱۳).

گری و میلینز^۱ در کتاب روش تحقیق در هنر و طراحی، پژوهش را فرایند جستجوی قابل حصول و منضبط می دانند و آن را ساده سازی می کنند. در واقع این فرایند از سه سؤال به ظاهر ساده ولی بنیادین شکل می گیرد: [what] «چه چیزی؟» - شناسایی حدس یا گزاره موقت، [why] «چرا؟» - نیازمندی به انجام تحقیق در زمینه ای وسیع تر، به منظور بررسی فایده گزاره پژوهش، یافتن جای پژوهش و جستجوی انواع راهبردهای پژوهشی، [how] «چگونه؟» - اهمیت تعیین روش شناسی مناسب و روش های مخصوص در گردآوری و تولید اطلاعات مرتبط با سؤال پژوهش و ارزیابی، تحلیل و تفسیر مدارک پژوهش، و سؤال چهارم - عبارت [so what] «که چی؟» که شما را وا می دارد تا درباره اهمیت و ارزش سهم پژوهش خود، نه تنها در ارتقای کار عملی بلکه در توسعه زمینه پژوهش، و بهترین شکل انتقال و انتشار آن بیندیشید. (گری و میلینز، ۱۳۹۵، ص ۳۵)

۵-۱ طراحی به مثابه تحقیق

مسئله معماری با بحث طراحی پیوند مستقیمی دارد. از نظر بسیاری از طراحان و معماران، میان طراحی و تحقیق تفاوت ذاتی وجود دارد، همانطور که گروت و وانگ نیز به این تفاوت اشاره می کنند: طراحی و تحقیق ماهیت یکسانی ندارند ولی ذکر دو نکته اساس ضروری به نظر می رسد. اول، تحقیق می تواند از جنبه های بسیاری به فرایند طراحی کمک نماید و دوم، دو حوزه تحقیق و طراحی از نظر اهمیت عقلانی برابری ندارند (گروت و وانگ، ۱۳۸۸، ص ۱۰۲). با وجود تمایزهای آشکاری که میان طراحی و تحقیق وجود دارد، برخی اعتقاد دارند به طراحی می توان همچون یک تحقیق نگریست. عمل تحقیق به تعاریف روشنی چون راهبردها، تدابیر و فنون، فرضیه ها، مرور سابقه موضوع، ابزارهای اندازه گیری، داده ها و امثال آن نیاز دارد. [درحالی که] فرایند طراحی مولد از جنبه های دیگری از قوه تعقل انسان به وجود می آید که قابل تبیین و تشریح منطقی کامل نیست (همان، ص ۱۰۵).

زیسل^۲ در پژوهش از طریق طراحی، به طراحی به عنوان روشی برای تحقیق توجه می کند: در هر دو حوزه، میان تصاویر طراحی و طرح مایه های تحقیق، ارائه طرح ها و فرضیه های تحقیق، و آزمون ها خویشاوندی نزدیک وجود دارد. او همچنین فرایندهای تحقیق طراحی را همچون ساختار مارپیچی می بیند که در آن دانش تجربی در نتیجه «تصویرسازی»، «ارائه»، «آزمون» و «تصویرسازی مجدد» بسط می یابد (زیسل، ۱۹۸۴). به طریق مشابه پرس و کوپر^۳ در کتاب خود تجربه طراحی، رابطه نزدیک میان فرایند طراحی و فرایند تحقیق کاربردی را برجسته کرده اند: اشتراک ها واضح است، هر دو حوزه، فرایند تشخیص مسئله، انجام گام هایی برای جستجوی مسئله و یافتن راه حل مناسب آن را طی می کنند. هر گام شامل تحقیق یا فرایندی از جستجوی دانش است که خبر از کلیه گام های فرایند آفرینش می دهد. در واقع برای طراحانی که مشغول کار عملی اند، تحقیق طراحی، بیش از همه درباره فرایند جستجوی سه حوزه است: جستجو برای فهمیدن، ارائه ایده ها و راه حل ها (پرس و کوپر، ۲۰۰۳، ص ۱۰۲).

1. Carole Gray & Julian Malins

2. John Zeisel

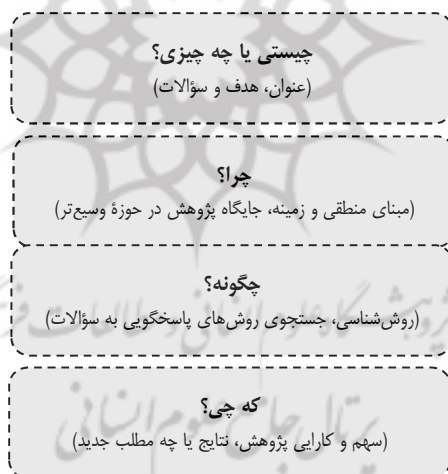
3. Rachel Cooper & Mike Press

۶-۱ طرح تحقیق

با بررسی نظرات و دیدگاه‌های مختلف در بخش‌های قبل می‌توان به این نتیجه رسید که نگاه غالب نظریه‌پردازان به طراحی، آن نوع طراحی است که همچون تحقیق، فرایند مشابهی دارد و از نقطه آغازین با تشخیص درست مسئله، سعی در یافتن راه‌حل‌های مناسب می‌کند. حال این نقطه آغازین کجاست؟ یا تحقیق از کجا اساساً آغاز می‌شود؟ به نظر می‌رسد شکل‌گیری موضوع یا زمینه در ذهن، بنا به انگیزه‌های مختلف طراح یا محقق (که در این ادبیات از نظر مفهومی به وحدت می‌رسند) را بتوان نقطه آغازین تلقی کرد ولی چگونه می‌توان این نقطه مبدأ و نقاط بعدی را در مسیر پیش روی محقق به سوی مقصد تبیین نمود.

بین^۱ (۲۰۱۳) طرح تحقیق^۲ را برنامه‌ای عملی تعریف می‌کند که مسیر تحقیق را از مبدأ به مقصد روشن می‌سازد که در آن مبدأ شرح پرسش یا سؤال‌های تحقیق و مقصد شرح نتایج آن است. در میان مبدأ و مقصد مراحل و رویه‌هایی وجود دارد که می‌توانند معین باشند یا در جریان تحقیق به وجود بیایند (بین، ۲۰۱۳، ص ۱۹). نویسندگان کتاب *روش‌های تحقیق در معماری* اعتقاد دارند^۳ واژه طرح تحقیق برای آموزش تحقیق در معماری و رشته‌های مربوط به طراحی بسیار مناسب است. در رشته معماری وقتی درباره مفهوم صوری مبنای ایده طراحی صحبت می‌شود، اغلب به الگوی اولیه اشاره می‌کنیم (گروت و وانگ، ۱۳۸۸، ص ۱۲).

اما سؤالی که اینجا پیش می‌آید این است که تفاوت طرح تحقیق با پیشنهاد تحقیق^۴ در چیست؟ از نظر حیدری، پیشنهادنامه [پیشنهاد] مورد استفاده سفارش‌دهنده پژوهش است. درحالی‌که طرح پژوهش، چراغ راه پژوهشگر و مورد استفاده او در طول پژوهش است. در طرح پژوهش، پژوهشگر با ارائه طرحی منسجم، ثابت می‌کند که به طور منطقی توانایی برنامه‌ریزی برای انجام مطالعه تا حصول نتیجه را دارد و بر مراحل انجام کار اشراف داشته و ناشی از آن مراحل را پیش‌بینی می‌کند (حیدری، ۱۳۹۴، ص ۱۵۵). چالشی که بر سر راه طرح پژوهش وجود دارد آن است که پژوهشگر باید همه تصمیم‌های پژوهشی را در آغاز راه اتخاذ کند. در بسیاری از مواقع چنین امری دستخوش تغییراتی در طول مطالعه خواهد شد. انجام هر مرحله پژوهش، اطلاعات جدیدی به پژوهشگر می‌دهد. این اطلاعات، تصمیمات قبلی را دچار تغییر می‌کند (همان، ص ۱۵۶).

تصویر ۱- سؤالات یا سرفصل‌های طرح تحقیق

(منبع: نگارندگان برگرفته از گری و میلینز، ۱۳۹۵)

گری و میلینز اعتقاد دارند که همچون بیشتر مطالب مربوط به هنر و طراحی، طرح تحقیق نیز ساختار و محتوای کاملاً مشخصی ندارد. با وجود این، هر طرح‌نامه‌ای باید سؤالات اساسی چه چیزی؟ چرا؟ چگونه؟ که چه؟ را پاسخ دهد. آنها سرفصل‌های طرح‌نامه‌های پژوهشی هنر و

^۱. Robert Yin

^۲. Research Design

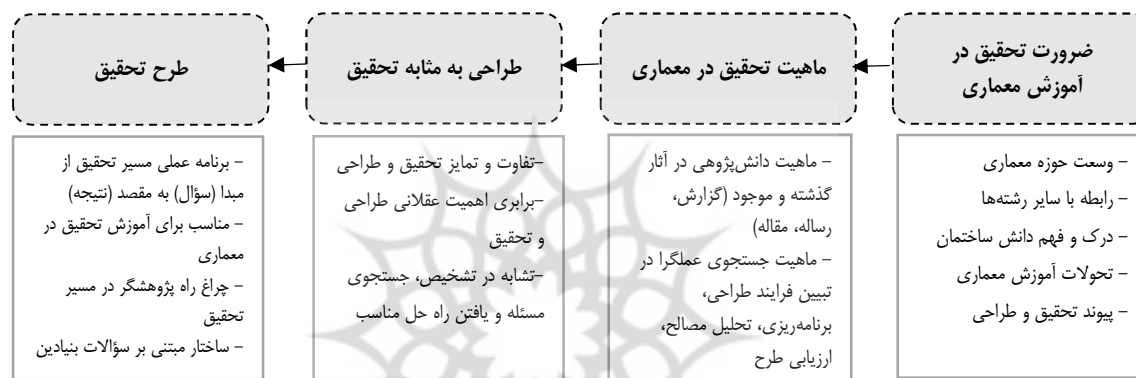
^۳. گروت و وانگ به جای راهبرد یا استراتژی، واژه طرح تحقیق را پیشنهاد می‌دهند.

^۴. Research Proposal

علوم انسانی همچون عنوان، هدف و برنامه‌های پروژه را معادل «چه چیزی؟»، مبنای منطقی و زمینه را معادل «چرا؟»، روش‌شناسی را معادل «چگونه؟» و نتایج را معادل [که چه؟] یا «چه مطلب جدید؟» معرفی می‌کنند (گری و میلینز، ۱۳۹۵، ص ۱۲۳).

انتخاب عبارت «طرح تحقیق» به جای پیشنهاد می‌تواند بر وجه طرح کردن یا طراحی تحقیق^۱ توسط پژوهشگر در مسیر پژوهش و تغییرات احتمالی آن در طی این مسیر تأکید کند و متناظر به چند سؤال اساسی یعنی: چیستی، چرایی، چگونگی و که چی تنظیم شود.

همچنان که در علوم دیگر همچون علوم اجتماعی نیز از واژه «طرح تحقیق» استفاده می‌شود: مکسول طرح (دیزاین) را شمای زیربنایی می‌داند که عملکرد و توسعه، همچنین «چینش اجزا یا جزئیات را در یک محصول یا کار هنری مدیریت می‌کند» و در این زمینه به فرانک لوید رایت ارجاع می‌دهد که طراحی چیزی، نه تنها باید با کاربردش، بلکه با محیطش نیز منطبق باشد و شما باید دائماً در حال ارزیابی اینکه چطور طرحتان در طول تحقیق کار می‌کند و چگونه از محیط تأثیر می‌گیرد و تأثیر می‌گذارد باشید؛ و تنظیماتی و تغییراتی را در همین راستا انجام دهید. (مکسول، ۲۰۱۳، ص ۱۹) همچنین دیوید دوآس^۲ در کتاب *طرح تحقیق در تحقیقات اجتماعی* از عبارت «طرح تحقیق» با بهره‌گیری از مثال‌های طراحی معماری و داشتن برنامه پویا پیش از شروع ساخت بنا یاد می‌کند و نقش آن را به حداقل رساندن احتمال استنباط‌های علی ناصحیح از داده‌ها می‌داند (دوآس، ۱۳۸۷، ص ۱۶).

تصویر ۲- چارچوب مفهومی پیشینه و مبانی نظری

(منبع: نگارندگان، برگرفته از منابع ذکر شده در متن)

۲- روش پژوهش

با توجه به سؤال اصلی پژوهش مبنی بر چیستی پیشنهاد و هدف پژوهش مبنی بر آسیب‌شناسی ساختار موجود پیشنهادهای پایان‌نامه‌های طراحی-محور مقطع کارشناسی ارشد معماری و در ادامه ارائه مدل پیشنهادی به منظور کاربردی نمودن پیشنهاد و ساختارمندی ذهنی دانشجوی معماری، این پژوهش را از لحاظ هدف می‌توان از نوع کاربردی دانست.

جامعه هدف این پژوهش اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد معماری دانشگاه هنر بوده است. تعیین حجم نمونه در خصوص اعضای هیئت‌علمی، با تکیه بر روش دلفی و از میان اعضای صاحب‌نظر هیئت‌علمی گروه معماری و معماری داخلی دارای سابقه عضویت در شورای تحصیلات تکمیلی صورت گرفته است. چنان که در روش دلفی نیز جمع‌آوری داده‌ها توسط مراجعه به تعداد محدودی از پاسخ‌دهندگان دارای دامنه‌ای مشخص صورت می‌پذیرد. مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۸ عضو هیئت‌علمی در سال ۱۳۹۹ انجام پذیرفت. همچنین برای تعیین حجم نمونه دانشجویان از روش نمونه‌گیری شبکه‌ای یا گلوله برفی استفاده گردید. به این صورت که نخست از دو عضو هیئت‌علمی صاحب‌نظر در حوزه روش تحقیق در معماری و طراحی خواسته شد که دانشجویان مطلع و مناسب جهت این تحقیق را معرفی نمایند. مصاحبه با دانشجویان نیز در سال ۱۳۹۹ و تا رسیدن به حد اشباع انجام پذیرفت به طوری که با مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ۳۲ نفر از دانشجویان رشته‌های معماری و معماری داخلی که پیش از این به تکمیل پیشنهاد پرداخته بودند، داده‌ها به سطح اشباع رسید و به نظر محققان افزایش حجم نمونه، تغییر

^۱ انتخاب هر طرح تحقیق خاص، تابع مفروضات شخصی محقق از ماهیت واقعیت‌ها و چگونگی درک آنهاست... واژه دیگری که برای بیان مفروضات به کار می‌رود، پارادایم یا الگوی ذهنی است، هر دو واژه به جهان‌بینی محقق که درستی و صحت آن را نمی‌توان اثبات کرد، دلالت می‌کنند. (همان، ص ۲۱)

^۲ David De Vaus

معناداری را در داده‌ها موجب نمی‌شد. این مصاحبه‌ها در جهت گردآوری داده‌های مرتبط با آسیب‌شناسی وضعیت فعلی و نظرات بهبوددهنده آن بوده است. این پژوهش همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از رویکرد آمیخته اکتشافی بهره برده است. پس از اتمام مصاحبه‌ها، به منظور شناسایی و استخراج عوامل مرتبط با آسیب‌شناسی وضعیت فعلی و بهبود آن از روش تحلیل محتوای کمی و کیفی و تحلیل مقوله‌ای محتوا استفاده شد. بدین صورت که نخست با مرور مکرر و دقیق پاسخ‌ها و توصیفات پرسش‌شوندگان به استخراج واژه‌های مهم از متن پرداخته شد. در استخراج واژه‌های مهم، تعدد و میزان تکرار واژه‌ها یا مقولات اولیه، تحلیل محتوای کمی مد نظر بوده است. این واژه‌ها و عوامل حائز اهمیت در پیشنهادها، به صورت کلیدواژه‌ها یا به اصطلاح روش تحلیل محتوا کد، استخراج و مفهوم‌سازی گردید و کلیدواژه‌ها یا کدهای کاملاً مشترک و مشابه حذف گردید. در مرحله بعد نیاز به پالایش و نظم‌دهی به کلیدواژه‌ها و شاخص‌های استخراج شده بوده است. در گفت‌وگوها و مصاحبه‌ها، پرسش‌شوندگان گاه به عوامل، مشکلات و آسیب‌های ساختاری و محتوایی، گاه اداری و گاه صوری و گرافیکی اشاره می‌کردند و در خصوص رفع آن بحث‌هایی صورت می‌پذیرفت. لذا در نهایت با تکیه بر این مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و اولیه و با تکیه بر تحلیل محتوای کیفی، ضمن مروری بر منابع دسته اول کتابخانه‌ای مرتبط، کدهای محوری یا به اصطلاح روش تحلیل مقوله‌ای محتوا، مقولات مورد مطالعه، استخراج گردید و داده‌ها و عوامل مستخرج در چند محور یا دسته‌بندی اعم از نکات ساختاری/محتوایی، اداری و صوری/گرافیکی مورد بررسی قرار گرفت.

در مرحله بعد ۱۰ دانشگاه^۱ اعم از ۵ دانشگاه داخلی و ۵ دانشگاه خارجی انتخاب شدند و چارچوب پیشنهادها، دانشجویان به روش تحلیل توصیفی و استنباط مورد بررسی قرار گرفت. پنج دانشگاه داخلی شامل تهران، شهید بهشتی، تربیت مدرس، یزد و هنر و پنج دانشگاه خارج از ایران شامل میلان^۲، بوستون^۳، آکسفورد^۴، برکلی^۵ و واترلو^۶ بوده است. بررسی تجربه دانشگاه‌های داخلی و خارج از ایران در شیوه تدوین پیشنهاد مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری به روش مطالعه تطبیقی انجام پذیرفت. فرایند این بررسی مبتنی بر روش تحلیل تطبیقی بردی^۷ شامل چهار مرحله ذیل بوده است:

۱. مرحله نخست یعنی توصیف؛ شامل مشاهده، یادداشت‌برداری و توصیف وضعیت پیشنهاد مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری دانشگاه‌ها به منظور فراهم کردن امکان تفسیر.
۲. مرحله دوم یعنی تفسیر؛ شامل تحلیل و تفسیر اطلاعات جمع‌آوری شده در خصوص پیشنهادها در مرحله اول.
۳. مرحله سوم یعنی همجواری؛ بررسی چهارچوب مقایسه پیشنهادها با تکیه بر کدهای محوری انتخاب شده
۴. مرحله چهارم یعنی مقایسه؛ که در آن به بررسی مسئله اصلی این پژوهش پرداخته شد.

به این منظور برای گردآوری اطلاعات به سایت دانشگاه‌های فوق مراجعه شد و فرم پیشنهاد مقطع کارشناسی ارشد رشته معماری این دانشگاه‌ها، نکات ساختاری و محتوایی، اداری و صوری و گرافیکی آن‌ها مشاهده، یادداشت‌برداری، توصیف و شناسایی شد و تمامی کدها، کلیدواژه‌ها و داده‌ها پس از تفسیر و تجزیه و تحلیل اشتراکات محتوایی پیشنهادها و همچنین متناظر با سؤالات بنیادین تحقیق در دسته‌بندی در پیش آمده جای گرفت.

باید توجه داشت که بررسی تجربه دانشگاه‌های داخلی و خارج از ایران با روش مطالعه تطبیقی در کنار بهره‌گیری از روش تحلیل محتوا و دلفی در رویکرد آمیخته اکتشافی، در جهت سه‌سو سازی (مثلت‌سازی) داده‌ها و بررسی روایی آن‌ها بوده است. بدین ترتیب که تجربه دانشگاه‌های داخلی و خارجی در نسبت با پاسخ پرسش‌شوندگان و کلیدواژه‌ها و کدهای محوری پیشین قرار گرفت. همچنین مجدداً از نظر صاحب‌نظران برای ارائه مدل پیشنهادی پژوهش استفاده گردید^۸ و این مدل از تجزیه و تحلیل کمی و کیفی داده‌ها به دست آمد و در مرحله آخر فرایند پژوهش، توسط ۴ نفر از اعضای هیئت‌علمی که در بخش ابتدایی پژوهش حضور داشتند مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. قابل ذکر است که نظر متخصصان

^۱ با توجه به تعدد روش‌های برخورد با پروژه پایانی یا پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد در دانشگاه‌های مختلف جهان، دانشگاه‌هایی که در اینجا به عنوان نمونه‌های خارج از ایران بررسی می‌شوند کم و بیش به داشتن ۱- پروژه پایانی در این مقطع و ۲- نگارش پیشنهاد پایبند هستند. هرچند نمودار گردش اداری پایان‌نامه در سایت دانشگاه‌ها روشن نیست، ولی از کاربرد پیشنهادها قابل دریافت، می‌توان به محتوا و روش برخورد با آن پی برد. دانشگاه‌های انتخاب‌شده از نظر QS در رشته معماری نیز بررسی شده‌اند.

^۲ Politecnico di Milano

^۳ Boston Architectural College

^۴ Oxford Brooks University

^۵ University of California, Berkeley

^۶ University of Waterloo

^۷ George Brady

^۸ Member check

و صاحب‌نظران شامل اعضای هیئت‌علمی دانشگاه هنر در خصوص روایی پژوهش، کدهای محوری یا دسته‌بندی این پژوهش شامل نکات ساختاری/محتوایی، اداری و صوری/گرافیکی، همچنین روش تعیین نمونه آماری و حجم آن مثبت بوده است. همچنین استفاده از سه‌سوسازی داده‌ها و بهره‌گیری همزمان از رویکرد آمیخته اکتشافی با روش تحلیل محتوا (به منظور تهیه کدهای محوری) و روش دلفی (برای سنجش نظرات صاحب‌نظران به منظور تهیه کدها و ارائه مدل پیشنهادی پژوهش بر اساس آن)، همچنین مراجعه به اسناد و مطالعات کتابخانه‌ای و مقایسه تطبیقی تجربیات دانشگاه‌های خارجی و داخلی بر روایی پژوهش افزود.

۳- یافته‌ها

۱-۳ آسیب‌شناسی وضعیت موجود

از مصاحبه‌های انجام‌شده و همچنین پژوهش‌های مرتبط می‌توان به نکات آسیب‌شناسانه تدوین پیشنهادها-های فعلی به صورت عمومی و به طور خاص برای رشته معماری از چند منظر مختلف دست یافت (جدول ۱).

جدول ۱. آسیب‌شناسی پیشنهادها-های دانشگاهی از منظر دانشجو، استاد راهنما و اعضای شورای تحصیلات تکمیلی

(منبع: نگارندگان برگرفته از پیشینه و مصاحبه‌های انجام‌شده با دانشجویان و اعضای هیئت‌علمی)

آسیب‌شناسی	محتوایی-ساختاری	اداری	صوری و گرافیکی	
از منظر دانشجو	چارچوب از پیش تعیین‌شده و غیر منعطف ابهام در فهم بندها (از جمله مسئله، هدف کلی و تفصیلی)، تکراری بودن بندها عدم نیاز به بند اهداف باتوجه‌به طراحی بودن پیشنهاد (از آنجاکه هدف، طراحی است) استفاده قالب‌گونه از روش تحقیق‌های مشابه	رفع تکلیف برای اخذ واحد پایان‌نامه عدم تحقق برنامه زمان‌بندی زمان کم برای فهم بندها و نگارش پیشنهاد فقدان آموزش برای نگارش پروپوزال روند اداری استرس‌زا چندمرحله‌ای بودن نگارش پروپوزال و رفت‌وبرگشت زیاد بین بخش‌های اداری و دانشجو اشکالات وارده در مرحله همانندجویی	ایجاد قالب ذهنی از طریق محدودکردن بندها و فضای موجود برای هر بند شباهت به فرم‌های اداری عدم جذابیت بصری نیاز به بخش تصویری برای رشته‌های طراحی و معماری به‌هم‌ریختگی کادرها موقع نوشتن	
از منظر استاد راهنما و اعضای شورای تحصیلات تکمیلی	نوشتن پروپوزال بدون مطالعه کافی/عدم اشراف دانشجو روی موضوع تعیین عنوان نادرست روش‌شناسی سطحی سندروم کپی پیست طرح مسئله ضعیف، ناهماهنگی میان طرح مسئله/ فرضیات / و پرسش‌های پروپوزال ارائه ندادن چشم‌انداز روشن از روند پژوهش تک‌بعدی‌نگری در انتخاب روش تحلیل داده‌ها نداشتن نوآوری عدم رعایت اصول نگارشی توسط دانشجو مغفول ماندن تفکر طراحی در بندهای پروپوزال و عدم تناسب بندهای فعلی با پایان‌نامه طراحی تاثیر ضعف درس روش تحقیق بر نگارش پروپوزال ابهام در بندهای پیشنهاد عدم تمایز عمده بین لیست منابع و پیشینه تحقیق عدم محدودیت تعداد سؤال‌ها عدم توجه به بخش انگلیسی ابهام بخش فرضیه برای پایان‌نامه طراحی-محور	روابط استاد و دانشجو، و هر دوی آنها با کارگروه (کمیته) تحصیلات تکمیلی تلاش برای تصویب زودهنگام آن نحوه شروع و تدوین پایان‌نامه و مراحل انجام آن کثرت فرم‌ها و اصطلاحات متفاوت در تدوین پایان-نامه و پروپوزال	به‌روز نبودن و نامناسب بودن گرافیک کاربرگ پیشنهاد برای رشته‌های مختلف از جمله طراحی و معماری	

۲-۳ تجارب دانشگاه‌های مختلف در تدوین ساختار و محتوای پیشنهاد

مطالعه اولیه تجارب دانشگاه‌های مختلف در زمینه برخورد با تحقیق و نگارش پیشنهاد نشان می‌دهد که برخوردهای متفاوتی^۱ با این موضوع در دانشگاه‌های داخل و خارج ایران صورت گرفته است، هرچند در شکل کلی، تشابهات بسیاری وجود دارد. در این پژوهش، پیشنهادها در اختیار دانشجویان معماری مقطع کارشناسی ارشد در پنج دانشگاه داخلی و پنج دانشگاه خارج از ایران مورد بررسی قرار گرفته است. بررسی پیشنهادها در سه سطح ساختاری و محتوایی، صوری و گرافیکی، اداری (دانشگاه‌های داخلی) صورت گرفته که در این مقاله سطح اول یعنی ساختاری و محتوایی - به دلیل احتمال تفاوت سیستم‌های اداری و همچنین سلائق گرافیکی - در اولویت قرار گرفته است.

از بررسی اولیه کاربرگ‌های انتخاب شده، این‌طور به نظر می‌رسد که کاربرگ‌های پیشنهاد در دانشگاه‌های داخلی مفصل‌تر از نمونه‌های موردی خارج از ایران است؛ و برخورد یکسان‌تری درباره تدوین پیشنهاد در نمونه‌های داخلی صورت گرفته است. به منظور بررسی تفاوت‌ها و تشابه‌ها، مطالعه تطبیقی پیشنهادها بر اساس شاخص‌هایی همچون اختصاصی کردن پیشنهاد متناسب با شرایط رشته، توجه به نوع پایان‌نامه اعم از پژوهش-محور یا طراحی-محور، روش ارائه پیشنهاد و همچنین بررسی ساختاری و محتوایی صورت گرفته است:

○ میزان تخصیص چارچوب پیشنهاد به رشته معماری

در همه دانشگاه‌های داخلی مورد بررسی به جز دانشگاه تهران، پیشنهاد به صورت واحد برای همه رشته‌های دانشگاهی اعم از هنر، پزشکی، مهندسی، علوم پایه ... تهیه شده است. بعضاً پیشنهاد کارشناسی ارشد و مقطع دکتری نیز مشابه است. به نظر می‌رسد یک فرض کلی مبنی بر پذیرش اصول تحقیق یا پژوهش علمی وجود دارد و تدوین پیشنهاد برای دانشگاه‌ها صورت واحدی در همه رشته‌ها دارد و به تفاوت‌ها نه در سطح رشته‌ها و نه مقاطع در دستورالعمل‌ها هیچ اشاره‌ای نشده است. در ۵ دانشگاه مورد مطالعه خارج از ایران، پیشنهادها با پیش فرض اولیه، برای رشته معماری طراحی شده است.

○ تفاوت بندها برای پایان‌نامه پژوهشی و طراحی

در دانشگاه‌های داخلی به نظر نمی‌رسد تفاوتی میان نوع پایان‌نامه‌ها منظور شده باشد. هرچند بعضاً در پیشنهاد خواسته شده که نوع تحقیق اعم از بنیادی، نظری، کاربردی و توسعه‌ای (مثل دانشگاه شهید بهشتی) یا نظری یا تجربی بودن تحقیق (مثل دانشگاه یزد) مشخص شود ولی به نظر می‌رسد این آیت، متناظر به عمومیت پیشنهاد برای همه رشته‌ها است. در دانشگاه‌های خارج از ایران، بعضاً در بندها توجه به اینکه پایان‌نامه پژوهشی است یا طراحی، دیده می‌شود. مثلاً در پیشنهاد دانشگاه برکلی، در بند فرضیه به «فرضیه تحقیق یا پیشنهاد طراحی» و در بند روش‌شناسی به «روش تحقیق یا استراتژی طراحی» اشاره شده که به انتخاب بین کار پژوهشی و طراحی را مشخص می‌کند. در دانشکده معماری بوستون، اسکیس‌های اولیه طراحی، و تجزیه و تحلیل سایت در پیشنهاد خواسته شده که تا حدودی به ماهیت طراحی پایان‌نامه نزدیک است. دانشگاه میلان پایان‌نامه‌ها را از بدو ابتدا به تئوری و طراحی تقسیم کرده است.

○ واژه‌های مورد استفاده به جای پیشنهاد

عبارت «طرح تحقیق» به جای پیشنهاد، در کاربرگ دانشگاه‌های شهید بهشتی و تربیت مدرس دیده می‌شود. همچنین در شیوه‌نامه دانشگاه تهران از این عبارت استفاده شده ولی در کاربرگ پیشنهاد، «اطلاعات پژوهشی پایان‌نامه» بکار برده شده است. در کاربرگ دانشگاه هنر به «طرح پیشنهادی پایان‌نامه» اشاره شده است.

○ روش ارائه پیشنهاد و نوع تحقیق

در نگاه اول به نظر می‌رسد که روش ارائه پیشنهادها به صورت نوشتاری است ولی تجربه دانشگاه‌هایی مثل بوستون نشان می‌دهد که دانشجو هم به صورت نوشتاری و هم تصویری به صورت سمینار از پیشنهاد خود باید دفاع کند. دانشگاه میلان نیز به ارائه شفاهی و گرافیکی پیشنهادها اشاره کرده است.

^۱ در برخی از دانشگاه‌های ایران ارائه پیشنهاد در دو تا سه مرحله دیده شده است: کاربرگ شماره ۱، پیشنهاد زمینه و استاد راهنما، کاربرگ شماره ۲، پیش‌پروپوزال (شرح مختصری از طرح و هدف تحقیق). کاربرگ شماره ۳، پیشنهاد تفصیلی یا اصلی

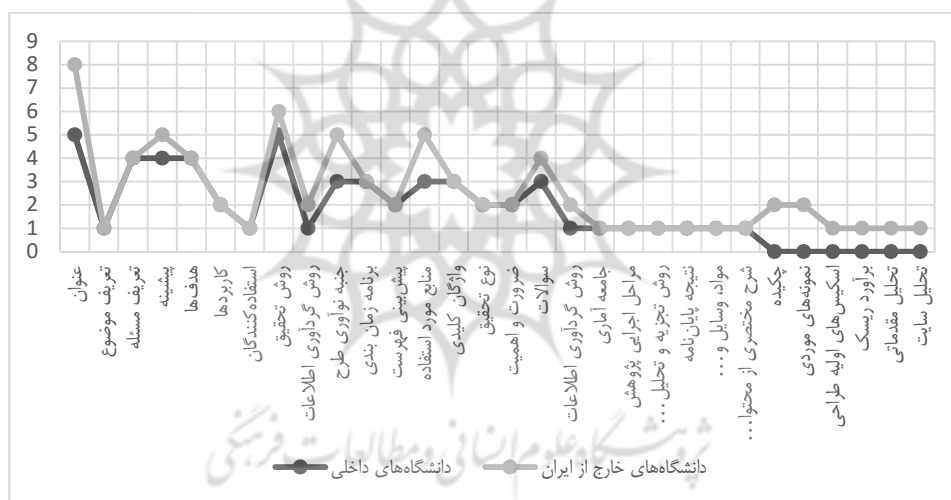
برخی دانشگاه‌ها مانند آکسفورد و برکلی از محدودیت کلمه استفاده کرده‌اند، درحالی‌که پیشنهاد دانشگاه واترلو با ذکر آیت‌های ابتدایی و ضروری یک پیشنهاد، نگارش آن را به صورت توصیفی و در اختیار دانشجو قرار داده است. در پیشنهاد دانشگاه میلان و برکلی در بخش مربوط به پیشینه تحقیق، ارائه نمونه‌های موردی نیز خواسته شده است.

○ ساختار و محتوای پیشنهاد

ساختار پیشنهاد دانشگاه‌های مختلف داخلی را می‌توان در سه بخش ۱- مشخصات دانشجو، استاد راهنما/مشاور، عنوان پایان‌نامه ۲- محتوای اصلی پیشنهاد و ۳- تأییدات اداری مورد مطالعه قرار داد که بخش اول و سوم وابسته به شرایط اداری دانشگاه است و در این مقاله به بخش دوم یعنی محتوای پیشنهاد پرداخته می‌شود.

بخش‌های متنوع پیشنهاد اعم از عنوان، کلمات کلیدی، نوع تحقیق، تعریف موضوع^۱، تعریف مسئله، هدف یا اهداف، فرضیه، سابقه یا پیشینه، کاربرد، استفاده‌کنندگان، نوآوری، روش تحقیق، روش گردآوری اطلاعات، جامعه آماری، مراحل اجرا و زمان‌بندی، مدت اجرا، فهرست منابع و موارد دیگری همچون چکیده یا خلاصه طرح، موارد مورد نیاز، ریسک‌ها، اسکیس یا تجزیه و تحلیل دیده می‌شود که به نظر می‌رسد عواملی همچون اشتراک پیشنهاد با سایر رشته‌ها، با سایر مقاطع یا گرایش‌ها و همچنین سیاست کلی گروه آموزشی یا شورای تحصیلات تکمیلی بر تعدد بخش‌ها و خواسته‌های پیشنهاد مؤثر است به جز مواردی که در دانشگاه‌های خارج از ایران، پیشنهاد مختص رشته معماری تدوین شده است.

○ اشتراکات محتوایی پیشنهادها

تصویر ۳- مطالعه تطبیقی پیشنهادهای دانشگاهی از نظر بندهای محتوایی پیشنهاد (منبع: نگارندگان)

مطالعه تطبیقی پیشنهادها در نمونه‌های مورد بررسی (تصویر ۳) نشان می‌دهد، بخش‌های مشترک بین نمونه‌های داخلی و خارجی با بیشترین تکرار و مشترک بین دانشگاه‌های داخل و خارج از ایران شامل ۱- عنوان ۲- روش ۳- جنبه نوآوری ۴- پیشینه ۵- سؤال (ها) و ۶- منابع یا کتاب‌شناسی است. موضوعاتی همانند بیان مسئله و اهداف در رده بعد و فقط در پیشنهادها دانشگاه‌های داخلی دیده می‌شود و سایر موارد اعم از تعریف موضوع، کاربردها، استفاده‌کنندگان، روش گردآوری، برنامه زمان‌بندی، پیش‌بینی فهرست، واژگان کلیدی، ضرورت و اهمیت، نوع تحقیق، جامعه آماری، مراحل اجرایی، روش تجزیه و تحلیل، نتیجه پایان‌نامه، مواد و وسایل، چکیده، نمونه‌های موردی، اسکس‌ها، برآورد ریسک، تحلیل مقدماتی و تحلیل سایت به نظر می‌رسد توافق مشترکی بر وجود یا عدم وجود آن بین دانشگاه‌ها وجود ندارد.

^۱ این مورد، فقط در کاربرگ پیشنهاد یکی از دانشگاه‌ها (دانشگاه یزد) دیده می‌شود. داخل پرانتز به «تعریف مسئله، هدف، کاربرد، نتایج تحقیق» به صورت یکجا اشاره شده است.

به عقیده مکسول در بسیاری از دانشگاه‌ها و گروه‌های آموزشی، استاندارد مبنی بر چارچوب سه‌بخشی (معرفی^۱، چارچوب مفهومی^۲، روش‌ها) وجود دارد که پروپوزال پایان‌نامه باید با آن منطبق باشد. همچنین باور گسترده‌ای وجود دارد که این سه بخش، سه فصل ابتدایی پایان‌نامه را باید تشکیل دهند؛ ایده‌ای که به نظر او نامناسب و غیرمفید برای تحقیقات کیفی است (مکسول، ۲۰۱۳، ص ۱۴۲).

۳-۳ تحلیل پیشنهاددهای دانشگاهی بر اساس سؤالات بنیادین تحقیق

با توجه به سؤالات بنیادین تحقیق که در بخش مبانی نظری به آن پرداخته شد و ساختار اصلی پروپوزال باید مبتنی بر آن باشد، بندهای محتوایی پیشنهاددهای دانشگاهی به منظور پالایش و همچنین تمرکز بر بندهای ضروری در جدول ۲ دسته‌بندی شدند. از طریق روش کل به جزء، چهار سؤال اصلی چرایی، چیستی، چگونه و که چی، دربرگیرنده محتوای متنوع پیشنهاددهای دانشگاهی است و بندهای اصلی اعم از پیشینه (چرایی)، عنوان، مسئله، هدف و سؤالات (چیستی)، روش و منابع (چگونگی)، نوآوری طرح (که چی) در این دسته‌بندی برجسته شده‌اند.

جدول ۲- دسته‌بندی بندهای محتوایی پیشنهاددهای دانشگاهی بر اساس سؤالات بنیادین طرح تحقیق و اشتراکات ساختاری بر اساس

مطالعه تطبیقی دانشگاه‌ها (منبع: نگارندگان)

* آیتم‌های برجسته‌شده با رنگ متفاوت در جدول، برگرفته از اشتراکات محتوایی پیشنهاددهای بررسی‌شده مطابق تصویر ۳ است

پیشینه تحقیق	چرایی (Why)
ضرورت و اهمیت موضوع	
زمینه مطالعه	چیستی (What)
عنوان	
تعریف موضوع /مسئله	
هدف یا اهداف	
واژگان کلیدی	
نوع تحقیق (بنیادی یا کاربردی)	
سؤالات	
شرح مختصری از محتوا و فرایند بخش عملی	
روش تحقیق	چگونگی (How)
روش گردآوری اطلاعات	
برنامه زمان‌بندی	
منابع مورداستفاده	
جامعه آماری	
مراحل اجرایی تحقیق	
روش تجزیه و تحلیل اطلاعات	
مواد، وسایل و دستگاه‌های موردنیاز	
شرکت‌کنندگان و همکاران	
اسکیس‌های اولیه طراحی	
تجزیه و تحلیل سایت	
پیشنهاد نمونه‌های موردی	
استراتژی طراحی	
تحلیل مقدماتی	
پیش‌بینی فهرست مطالب	
کاربردها	که چی (So what)
استفاده‌کنندگان از نتیجه تحقیق	
جنبه نوآوری طرح	
نتیجه پایان‌نامه	

^۱ Introduction

^۲ Conceptual framework

بحث و نتیجه‌گیری

- مطالعه چستی پیشنهاد چه در حوزه‌های عمومی و چه در حوزه‌های تخصصی مثل طراحی و معماری نشان داد که پیشنهاد یک متن صریح، روشن و منسجم است که ذهنیت پژوهشگر را در مسیر پژوهش-که مبدأ و مقصدی بر آن متصور است- ترسیم می‌کند و آن را برای به‌اشتراک‌گذاری و به‌طور مشخص در مقطع تحصیلات تکمیلی برای داوری آماده و قابل‌ارائه می‌نماید. هرچند که نظرات متفاوتی متأثر از ماهیت رشته یا موضوع پژوهش درباره ساختار و محتوای پیشنهاد، وجود دارد، ولی به نظر می‌رسد هر پژوهش باید به چند سؤال بنیادین در بدو امر پاسخ دهد که این چهار سؤال (چی، چرا، چگونه، که چی) به‌طور مشخص در حوزه هنر و طراحی به‌صورت ساده‌شده و روشن بیان شده‌اند (گری و میلینز، ۱۳۹۵).
 - آسیب‌شناسی صورت‌گرفته از طریق مصاحبه‌ها با اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان، حاکی از ضعف‌هایی همچون مغفول ماندن تفکر طراحی در پیشنهادها، فعلی رشته معماری، اشکالات محتوایی و ابهام در بندهای پیشنهاد، اشکالات صوری و اداری، ضعف گرافیک از منظر استادان راهنما و اعضای شورای تحصیلات تکمیلی و همچنین مواردی همچون چارچوب‌مندی از پیش تعیین‌شده پیشنهاد، تکراری بودن و ابهام بندها، نگرانی از عدم تحقق برنامه زمانی و اشکالات صوری/گرافیکی پیشنهاد از منظر دانشجویان تحصیلات تکمیلی بود.
 - از طرفی مطالعات تطبیقی بین پیشنهادها، کارشناسی‌ارشد در دانشگاه‌های داخلی و خارجی نیز نشان داد که علی‌رغم تعدد بندهای محتوایی، اولویت‌های مورد نیاز برای تدوین یک پیشنهاد شامل عنوان، روش، جنبه نوآوری، پیشینه، سؤال (ها) و منابع یا کتاب‌شناسی است و موضوعاتی همانند بیان مسئله و اهداف در رده بعد و فقط در پیشنهادها، دانشگاه‌های داخلی دیده می‌شود و درباره سایر بندهای محتوایی به نظر می‌رسد توافق مشترکی بر وجود یا عدم وجود آن بین دانشگاه‌ها وجود ندارد.
 - در رویکرد کل‌نگر ضمن توجه به حفظ سؤالات بنیادین تحقیق به روش صریح یا ضمنی در ساختار اصلی و توجه به نظرات دریافت‌شده از طریق مصاحبه‌ها مبنی بر تلطیف بندهای پیشنهاد، رفع ابهام بندهای فعلی، لحاظ‌نمودن تفکر طراحی، بندهای محتوایی پیشنهادها، دانشگاهی از طریق روش کل به جزء، به چهار سؤال اصلی چرایی، چستی، چگونگی و که چی دسته‌بندی شدند و بندهای اصلی و ضروری به‌دست‌آمده در بخش یافته‌ها اعم از پیشینه (چرایی)، عنوان، مسئله، هدف و سؤالات (چستی)، روش و منابع (چگونگی)، نوآوری طرح (که چی) در این دسته‌بندی برجسته شدند. سؤالات دیگری که از نظر محققان می‌توان به مجموعه سؤالات اضافه کرد و طی مصاحبه‌های انجام‌شده بر آن تأکید شده، منحصراً متناظر به بحث طراحی معماری و تدقیق آن در ابتدای امر اشاره دارد، سؤال «طراحی برای چه کسی» و «کجا» است که با فرض بر اینکه هیچ پروژه معماری فارغ از مکان و مخاطب تحقق‌پذیر نیست محقق را به تفکر درباره کیستی مخاطب طرح و همچنین کجایی بستر طرح آگاه می‌کند. به عبارتی این دو سؤال در چستی طرح قابل‌گنجانند و بررسی است.
- در راستای هدف و پرسش پژوهش، به منظور کاربردی نمودن پیشنهاد پایان‌نامه‌های طراحی-محور و بهره‌مندی از آن در تدوین پایان‌نامه، همسو با پژوهش‌های اشاره‌شده، اصلاحات و موارد تکمیلی در دو دسته ذیل جمع‌بندی و پیشنهاد می‌شود:

۱- پیشنهادها ساختاری و محتوایی

- بازگرداندن چارچوب محتوایی پیشنهاد به سؤالات بنیادین و اولیه تحقیق در حوزه طراحی: چرایی، چستی (کجایی و برای چه کسی)، چگونگی، که چی؛ آنچه توسط گری و میلینز نیز در راستای ساده‌سازی فرایند تحقیق در طراحی مطرح شد و موارد مشترک پیشنهادها، دانشگاهی اعم از عنوان، پیشینه، سؤالات، روش، جنبه نوآورانه، منابع و موارد مشابه را پوشش می‌دهد. به عبارتی برخی از بندهای پیشنهادها، فعلی را می‌توان در یک بند و به‌صورت سؤالی تلخیص و تجمیع نمود تا در صورت ضرورت، توسط دانشجو با راهنمایی استاد راهنما به آن پرداخته یا بسط داده شود.
- استفاده از عبارت «طرح تحقیق» (بین، ۲۰۱۳، گروت و وانگ، ۱۳۸۸، حیدری، ۱۳۹۴) به‌جای پروپوزال یا پیشنهاد که می‌تواند بر وجه طراحی کردن پژوهش برای پایان‌نامه‌های طراحی-محور از ابتدا تا انتهای طراحی تأکید بیشتر کند.

- توضیح یا تشریح برخی آیتم‌های محتوایی برای روشن شدن موضوع. برای انجام آن به دو روش می‌توان عمل کرد: تهیه شیوه‌نامه جداگانه یا ادامه و بسط شیوه‌نامه در محتوای داخلی پیشنهاد.
- الزام به استفاده از واژه طراحی (یا واژه‌های مشابه) در عنوان پایان‌نامه و همچنین اشاره به مکان طراحی باتوجه به ماهیت این نوع پایان‌نامه که طراحی-محور است.

۲- پیشنهادهای مربوط به شیوه‌نامه

از آنجا که هدف شیوه‌نامه، راهنمایی دانشجو و رفع ابهامات احتمالی درباره محتوا و برخی مسائل اداری است می‌تواند به دو صورت به پیشنهاد ضمیمه شود: ۱- به صورت مختصر و مقدماتی در ابتدای طرح تحقیق به نکات لازم محتوایی برای تفهیم هدف از تهیه طرح تحقیق و همچنین نکات اداری اشاره کند. ۲- در بخش‌های مربوطه به صورت درون‌متنی، توضیحات داده شود و دانشجو آن را مطالعه و سپس مطلب خود را جایگزین کند. همچنین باتوجه به تجربیات به نظر موفق (تجربه دانشگاه بوستون) که در زمینه ارائه طرح تحقیق به صورت تصویری (اسلایدشو یا شیت ارائه) وجود دارد، می‌توان این مرحله را به مراحل ارائه طرح تحقیق اضافه نمود که در صورت تصویب گروه آموزشی مربوطه، برای ارائه تصویری طرح تحقیق باید شیوه‌نامه جداگانه در صورت لزوم تدوین شود.

جدول ۳- مدل پیشنهادی پیشنهاد و شیوه‌نامه توصیفی

(منبع: نگارندگان)

توضیحات مربوط به شیوه‌نامه	ساختار اصلی پیشنهاد (پایان‌نامه‌های طراحی-محور)
<p>- عنوان: با واژه «طراحی» (یا کلمات مشابه) شروع می‌شود. عنوان باید مختصر، گویا با تعداد کلمات کافی و صحیح باشد.</p> <p>- مسئله و سؤالات: منظور خود از واژگان به کاررفته در عنوان را باز کنید و به مسئله اصلی که به دنبال پاسخ یا حل آن از طریق انتخاب موضوع طراحی هستید اشاره کنید. در ادامه سؤال یا سؤالاتی که در حوزه طراحی، پاسخ آن را جستجو می‌کنید و در ارتباط با مسئله طراحی است را مطرح کنید.</p>	<p>چیستی موضوع طراحی (what)</p>
<p>کجایی طرح (where) به بستر انتخاب‌شده برای طراحی، علت انتخاب و شرایط آن اشاره کنید.</p>	
<p>کیستی مخاطب طرح (who) به مخاطبان اصلی و فرعی طرح، ویژگی‌ها، طیف سنی و موارد متمایزکننده آنها اشاره کنید.</p>	
<p>- به پژوهش‌ها و طرح‌های انجام‌شده در حوزه موضوعی خود اشاره کنید و همچنین ضرورت یا اهمیتی که باعث شده این موضوع را برای طراحی انتخاب کنید.</p>	<p>چرایی طرح موضوع (why)</p>
<p>که چی (So what) به جنبه‌های نوآورانه طرح نسبت به پیشینه موضوعی و نتایج مورد انتظار از طراحی اشاره کنید.</p>	
<p>- روش یا راهبردهای طراحی: به گام‌ها، روش‌ها و مراحل که برای گردآوری اطلاعات، تولید محتوا، تجزیه و تحلیل اطلاعات (از جمله بررسی سایت و نمونه‌های موردی) نیاز است، اشاره کنید. (برای این بخش می‌توانید از تصاویر دیاگراماتیک استفاده کنید)</p> <p>- برنامه زمان‌بندی: در این بخش، برای مراحل قبل، باتوجه به زمان در اختیار، یک بازه زمانی تعیین کنید.</p> <p>- کتاب‌شناسی: به منابع قابل استفاده برای پیشبرد مطالعه و طرح خود اشاره کنید.</p>	<p>چگونگی پیشبرد طرح (how)</p>

در این مدل پیشنهادی که به صورت مشخص بر پایان‌نامه‌های طراحی-محور تاکید دارد، با رویکرد کل‌نگر، ابتدا سؤالات بنیادین تحقیق (چیستی، چرایی، چگونگی) منظور شدند و سپس بندهای مورد نیاز و دارای اولویت، ذیل سؤالات لحاظ شدند تا ضمن سبک کردن بندهای پیشنهاد، به رفع ابهاماتی که در بخش آسیب‌شناسی به آن اشاره شد، کمک کند و در عین حال ساختار لازم پیشنهاد را حفظ نماید. سؤالات فرعی همانند کیستی و کجایی و همچنین توضیحات لازم هر سؤال به صورت یک شیوه‌نامه تفصیلی نیز ارائه شده است. این مدل ضمن قابلیت آزمون و اجرای پایلوت در دانشکده‌های معماری به منظور ارزیابی نهایی، از نظر کاربردی انتظار می‌رود که نه تنها برای پایان‌نامه‌های معماری در مقطع ارشد کارآمدتر از مدل‌های فعلی باشد بلکه به دلیل سادگی، خلاصه‌سازی و بازگشت به سؤالات بنیادین طراحی (به مثابه تحقیق)، در مقطع کارشناسی نیز در طرح پایانی دوره (طرح نهایی) و حتی کلیه آتلیه‌های طراحی که رسالت آموزش طراحی و طی مسیر فرایند طراحی را بر عهده دارند، به منظور

روشن‌سازی مسیر طراحی از مبدا به مقصد (یین، ۲۰۱۳) از ابتدا قابل‌استفاده باشد. امید که در پژوهش‌های آتی سایر موارد مربوط به آسیب‌شناسی پیشنهادها، مقطع تحصیلات تکمیلی از جمله مسیر فرایند اداری و همچنین موارد صوری و گرافیکی که در رشته معماری و رشته‌های طراحی واجد اهمیت است مورد توجه و تامل واقع شود.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از معاونت محترم پژوهش و فناوری دانشگاه هنر در حمایت از پژوهش حاضر و سایر همکاران گرامی که در حین و ادامه این پژوهش به نگارندگان یاری رساندند سپاسگزاری می‌شود.

References

- Abdellatif, M., Abdellatif, R. (Eds.). (2020). *Successful thesis proposals in architecture and urban planning*. *Archnet-IJAR*, 14(3), 503-524.
- De Vaus, D. (Ed.). (2017). *Research project in social research*. Translated by Hoshang Naibi. Tehran: Agah. [Persian].
- Eco, U. (Ed.). (2015). *How to write a thesis*. Cambridge: The MIT Press.
- Gray, C., & Malins, J. (Eds.). (2015). *Research method in art and design, visualization of research*. Translated by Taher Rezazadeh. Tehran: Farhangestane honar. [Persian].
- Grote, L., & Wang, D. (Eds.). (2018). *Research methods in architecture*. Translated by Alireza Einifar. Tehran: Tehran University Press. [Persian].
- Heydari, Sh. (Ed.). (2014). *An introduction to the research method in architecture, with an analytical approach to architectural thesis writing*. Tehran: Fekre No. [Persian].
- Horri, A. (Ed.). (2015). *Scientific writing practice*. Tehran: Iran Public Libraries Institute. [Persian].
- Leedy, P. D., & Ormrod, J. E. (Eds.). (2014). *Practical Research: Planning and Design*. Boston: Pearson.
- Malins, J., & Gray, C. (Eds.). (2004). *Visualizing research: a guide to the research process in art and design*. Aldershot: Ashgate.
- Mansourian, Y. (Ed.). (2019). *Basics of Scientific Writing*. Tehran: Ketabdar. [Persian].
- Mansourian, Y. (Ed.). (2019). One Hundred Points in Dissertation Writing. *Kolliat Monthly Book*, 151, 78-93. [Persian].
- Maxwell, J. (Ed.). (2013). *Qualitative research design: an interactive approach*. Sage publication.
- Ministry of Science, Research and Technology. (2018). *Regulations of the non-continuous master*. [Persian].
- Ministry of Science, Research and Technology. (2007). *Amendment of the regulations of the non-continuous master*. Approved in 1993. [Persian].
- Ministry of Science, Research and Technology. (2013). *Student rights charter. First edition*. [Persian].
- Monshizade, A., Bagheri, S. (Eds.). (2020). *Developing the Proposal Format and the Guideline for Master Thesis (Design-based) in Architecture*, Research Project, University of Art. [Persian].
- Naebpour, M., & Bariri, M. (Eds.). (2017). *Research method and thesis writing*. Tehran: Human Sciences Research and Development Institute. [Persian].
- Press, M., & Cooper, R. (Eds.). (2003). *The Design Experience: The Role of Design and Designers in the Twenty-first Century*. Aldershot: Ashgate.
- Sarafzadeh, M. (Ed.). (2013). Academic Thesis and Dissertation, Research, Writing and Defense. *Kolliat Monthly Book*, 16(4), 32-36. [Persian].
- Snyder, J. (Ed.). (1984). *Architectural Research*. New York: Van Nostrand.
- Yin, R. (Ed.). (2013). *Case Study Research: Design and Method*. SAGE Publications.
- Zeisel, J. (Ed.). (1984). *Inquiry by Design: Tools for Environment-behavior Research*. Cambridge University Press.
- URL1: <https://old.the-bac.edu/academics/thesis> (Mai 2019)
- URL2: <https://uwaterloo.ca/architecture> (Mai 2019)